

ANGLICKÉ RENESANČNÍ DIVADLO

Alžbětinské divadlo

16. – 17. století

Alžbětinské divadlo

Alžběta I.
1533-1603

Alžbětinské divadlo

- 1455 – 85 válka dvou růží (červené a bílé)
 - vyvraždění značné části anglické šlechty
 - prostor pro obchodní buržoazii
- zahraniční expanze – Španělsko
 - ovládnutí námořních obchodních cest
- obchodní styky s Itálií
 - pronikání humanismu a renesance

Alžbětinské divadlo

- první hry ovlivněné humanismem – u dvora Jindřicha VII. (po r. 1485)
- univerzity →
 - Oxford (12. stol.)
 - Cambridge (13. stol.) – každoroční představení pro učitele, studenty a pozvané hosty (demontovatelné jeviště)
 - latinské hry
 - anglické hry

Alžbětinské divadlo

- 16. století v Anglii – středověké divadelní formy:
 - kočovní baviči
 - frašky
 - mystéria
 - adaptace spojující biblické příběhy s rytířskými historkami, např.

Alžbětinské divadlo

Jindřich VIII.

Alžbětinské divadlo

- **1533 rozkol Jindřicha VIII. s Římem – vznik anglikánské církve**
 - zákaz uvádění náboženských her
 - potřeba jiné tematiky – světské náměty (historie... atp.)
 - řada nových autorů
 - postupný přechod od antických her k původnímu anglickému dramatu (za vlády Alžběty I., 1553 – 1603)
 - 1559 – zákaz uvádění nepovolených her

Alžbětinské divadlo – herecké společnosti

- postavení herců kočovných skupin – jako tuláci a zloději
- patronace šlechticů
- 1572 – patronem herecké skupiny mohl být šlechtic od barona výš

- **Herecké skupiny**

- **Služebníci lorda Leicestra (1575 monopol)**

- **Služebníci lorda Admirála (1594)**

- vedl herec Edward Alleyn
- Philip Henslow

Alžbětinské divadlo – herecké společnosti

- **Služebníci lorda Komořího (1594),
od r. 1603 jako **Služebníci královi****
 - rodinný podnik Burbeagů (James Burbeage)
 - William Shakespeare

Alžbětinské divadlo – herecké společnosti

- **Služebníci královny (1583, krach 1588)**
 - monopol v Londýně
 - 12 podílníků (největší anglická společnost)

Alžbětinské divadlo – herecké společnosti

● Složení společnosti

● podílníci

- vklad, podíl na zisku
- herci, vedle toho také jako manažeři, autoři apod.

● „námezdní“ herci

- mzda
- menší role, nápovědové, garderobiéři apod.

● 4 – 6 chlapců (učedníci)

- začínali cca v 10 letech, někteří až do 20 let
- učili se 3 – 12 let u dospělých herců
- za „byt a stravu“
- hráli všechny ženské role

Alžbětinské divadlo – divadelní budova

- **PROSTOR ALŽBĚTINSKÉHO DIVADLA („Shakespearovo jeviště“)**
- **JEVIŠTĚ**
 - osmiúhelníkový nebo kruhový půdorys
 - okrouhlá plocha, do níž vybíhalo jeviště
 - zadní stěna jeviště – dva vchody (šatna pro herce, zázemí)
 - nad jevištěm „vrchní jeviště“ (hudebníci, balkonové scény apod.)

Alžbětinské divadlo – divadelní budova

Alžbětinské divadlo – divadelní budova

- nad střechou jeviště – místnost pro ovládání mechanismů
- z okna či balkonu – trubač dával znamení, že představení začíná
- stožár s vlajkou
- pod jevištěm – meziprostor pro zjevování duchů, čertů apod. (padací dveře, propadlo)

● HLEDIŠTĚ

- hlediště na stání kolem jeviště – „jáma“ (pit)
- kolem dokola galerie – sedící diváci
- částečné zastřešení (galerie)
- sezení na jevišti

Alžbětinské divadlo – divadelní budova

- *První veřejná divadla*
- **THE RED LION** (Červený lev, 1567-?)
- **THE THEATRE** (1576-1597)
 - James Burbage
- **THE ROSE** (Růže, 1587 – 1605)
- **THE SWAN** (Labuť, 1595 – 1637)
- **THE GLOBE** (Zeměkoule, 1599-1619)
 - 2700 diváků
 - Služebníci lorda Komořího (Burbage, Shakespeare)
- **FORTUNE THEATRE** (Štěstěna, 1599-1621)
 - půdorys čtverhranný
 - Služebníci lorda Admirála (Philip Henslow, Edward Alleyn)
- V době Shakespearově – 7 veřejných divadel

● **THE GLOBE (1599 – 1619)**

- první divadlo Globe postaveno 1599 (skupina Služebníci lorda Komořího)
- dřevěné divadlo
- jižní břeh Temže (Bankside)
- 1599 – 1609 uvedeno zde 29 her, z toho 16 Shakespearových her (mj. Hamlet, Othello, Král Lear, Macbeth, Večer tříkrálový, Troilus a Cressida...)

Alžbětinské divadlo – divadelní budova

Alžbětinské divadlo – divadelní budova

- *The Globe*
 - průměr cca 30 m
 - výška cca 10 m
 - obdélníkové jeviště 13 x 8,5 m
 - jáma (pit)
 - tři galerie
 - celkem cca 2700 diváků
 - 1613 vyhořelo během představení Jindřicha VIII.
 - ve stejném roce obnoveno („druhé“ divadlo Globe)

- **Interiérová divadla (sály)**
 - panská sídla
 - radniční síně
 - hostince
 - „soukromá“ divadla

Alžbětinské divadlo – „soukromá“ divadla

● **Soukromá divadla**

- původně – divadla pro chlapecké soubory
- později – jakékoli zastřešené divadelní budovy
- byla menší (cca 400 – 500 diváků)

Alžbětinské divadlo – masky

● the mask – maska

- aristokratická divadelní forma , dramatický zábavný žánr
- reprezentace – oslava monarchie
- vznik za Jindřicha VIII., rozkvět za Jakuba I.
- za Karla I. – 2 dvorské masky ročně
- masky pořádaly také právnické koleje v Oxfordu a v Cambridgi
- hudba, tanec, nákladná výprava, „podívaná“
- 4000 liber (1618) ; 21000 liber (1634)
- divačky často zapojovány do inscenace jako tanečnice

Alžbětinské divadlo – masky

- podobnost s intermezzem
- autoři
 - **Ben Jonson**
 - Maska Hymenova
 - Maska Oberonova
 - **Francis Beaumont**
 - **John Marston**

Alžbětinské divadlo – masky

- **INIGO JONES (1573 – 1652)**
 - **výtvarník, scénograf, autor kostýmů a scény v maskách**

Alžbětinské divadlo – autoři

- „Univerzitní duchové“
- **THOMAS KYD (1558 – 1594)**
 - **Španělská tragédie**
(tragédie pomsty)
 - motiv herecké skupiny, která předvádí provinění zločince na divadle a jeho „usvědčení“
 - uvedena Služebníky lorda Admirála

● **CHRISTOPHER MARLOWE** (1564 – 1588)

- nejvýznamnější autor této skupiny
- 1587 mistrovská hodnost univerzity v Cambridge
- pravděpodobná spolupráce s tajnou policií
- podezřelý z čarodějnictví, machiavellismu a ateizmu
- **Tamerlán**
- **Tragická historie o doktoru Faustovi**
- **Maltský Žid**
- **Edward II.**

Alžbětinské divadlo – autoři

- **BEN JONSON**
(1572 – 1637)
 - **Lišák Volpone**
 - **Alchymista**
 - **Bartolomějský jarmark**
 - **Masky** →
 - **Maska Hymenova**
 - **Maska Oberonova**
 - **Pronásledování Kupida**

Alžbětinské divadlo - zákaz

- **1642**

- občanská válka
- parlament zakázal divadelní představení na 5 let
- zákaz prohlášen za trvalý
- 1649 poprava krále Karla I. (vnuk Marie Stuartovny)

- **kolem r. 1660 restaurace**

- obnova divadelních představení